

Er der flere besparelser på vej?

3. december 2010
J.nr. 2010-5000-04
NB

Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen afholder i disse uger møde med landets universiteter. Formålet for ministeren er at få universiteterne til at øge optaget på uddannelserne. Hensigten er sådan set meget forståelig: Danmark har brug for uddannet arbejdskraft. Derfor skal vi så vidt muligt sikre, at alle kvalificerede ansøgere får mulighed for at få en uddannelse med gode fremtidsudsigter.

Universiteterne er velvilligt indstillet over for udfordringen – og har været det længe. Det afspejler sig også i den massive vækst, der har været i universiteternes uddannelsesaktiviteter de seneste 30 år. Går man tilbage til 1990 var det kun 10 procent af en årgang, man forventede ville få en lang videregående uddannelse, mens det seneste tal fra 2009 viser, at det i dag er over det dobbelte, nemlig 20,7 procent.

Problemstillingen er så, at uddannelse til flere også koster flere penge. Det har der hidtil været politisk forståelse for. Man har således fra politisk hold indført et taxametersystem, der bevilliger universiteterne flere penge i takt med, at der uddannes flere. Ganske vist finansierer taxameteret ikke de fulde omkostninger ved uddannelserne, men systemet har skabt en forudsigelighed i økonomien og givet universiteterne et incitament til at påtage sig den økonomiske risiko, det er at iværksætte flere uddannelsesaktiviteter.

Den forudsigelighed er brudt med finanslovsaftalen og de besparelsesaftaler, der blev indgået inden finanslovsforhandlingerne. Regeringen argumenterer således for, at universiteterne fremover selv skal betale for den øgede uddannelsesaktivitet.

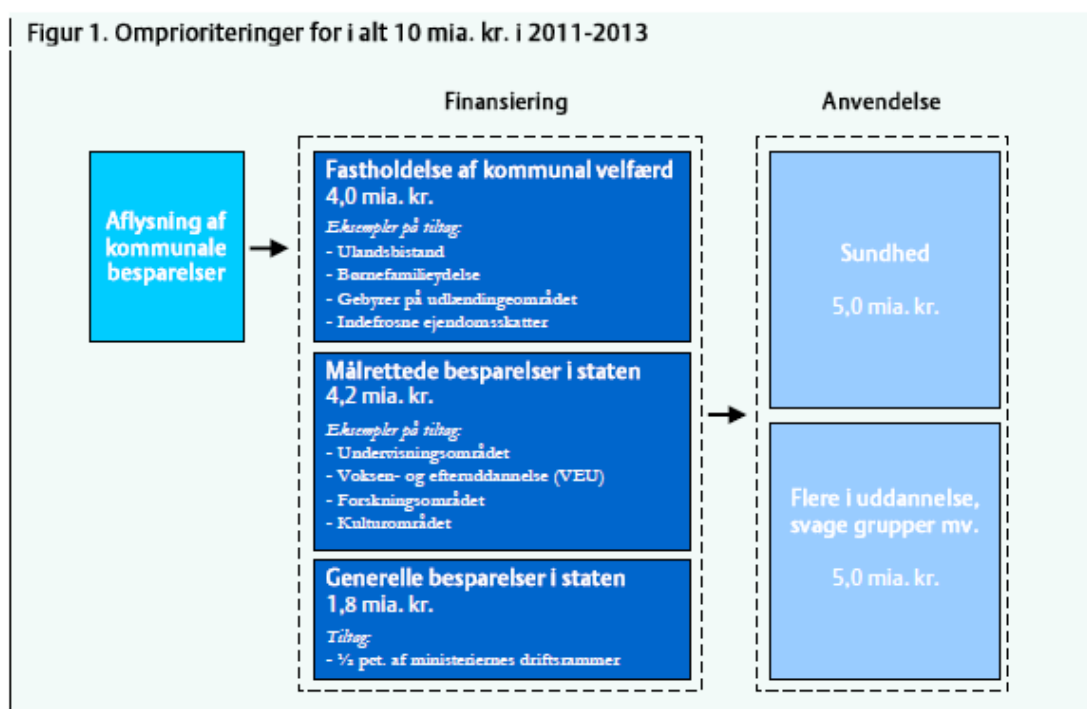
Besparelserne består i, at man beskærer universiteternes andre indtægter i takt med, at uddannelsesbevillingerne vokser. Besparelsesplanerne omfatter også, at omstillingspuljen til uddannelse (der er finansieret af de årlige taxameterbeskæringer og har hidtil været tilbageført til universiteterne som færdiggørelsesbonus) bliver skåret, hvilket de facto vil svare til en taxameterreduktion.

Besparelserne er kommet i to omgange: Først med VKO's genopretningsaftale fra maj 2010 og derefter med finanslovsaftalen. Hertil kom en dispositionsbegrænsning i sommeren 2010. Besparelserne er opsummeret i tabellen sidst i notatet.

Hver gang har begrundelsen været den samme: den øgede uddannelsesaktivitet skal finansieres. Det kan illustreres med nedenstående figur fra genopretningsaftalen, der viser, at besparelserne i staten, der i stort omfang kom fra universite-

terne, skulle bruges til at få flere i uddannelse. Faktisk ramte genopretningsaftalen universiteterne med en besparelse på godt 2,2 mia. kr. årligt fra og med 2013 (hvortil kommer, at eksempelvis procentbesparelsen i høj grad blev taget fra forskningsrådssystemet, hvilket indirekte rammer universiteterne). Det burde være rigeligt til at finansiere de øgede uddannelsesaktiviteter. Alligevel kom der en opfølgende besparelse med finanslovsaftalen.

Spørgsmålet er så, hvad der er blevet af disse penge – og om universiteterne vil få en andel der svarer til det, de har spytet i kassen?

Endelig kan det bekymre alvorligt, at Videnskabsminister Charlotte Sahl-Madsen i blandt andet en artikel til Børsen (25. november 2010) har antydnet, at der er yderligere besparelser på vej – og at besparelserne muligvis vil finde sted ved, at man skærer i globaliseringspuljen til forskning for at kunne finansiere den øgede uddannelsesaktivitet. I givet fald vil det betyde en reduktion i forskningsmidlerne oven i den, der blev aftalt med Genopretningsaftalen.

Videnskabsministeren siger: ”Vi har lagt op til en drøftelse med alle partierne bag globaliseringsaftalen om, hvordan vi fordeler merudgifterne til uddannelse, og der er jo ingen, der siger, at vi skal tage alle pengene fra globaliseringspuljen.”

Når der på denne måde skabes usikkerhed for universiteternes økonomi – og om hvorvidt de måske bliver fodret med deres egen hale, hvis de ønsker at øge uddannelsesaktiviteterne, bliver det meget vanskeligt (om ikke umuligt) at have en konstruktiv dialog om fremtidens optag. Det kommer hverken Videnskabsministeren eller Folketingets partier uden om. Og det er ikke til fordel for nogen – hverken samfundet, universiteterne, virksomhederne eller de enkelte studerende og ansøgere.

Udmeldte besparelser direkte til universiteterne, 2010-2014, mio. kr.

	2010	2011	2012	2013	2014
Dispositionsbegrænsning	-20,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Universiteter	-20,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Genopretningsplanen	0,00	-10,00	-343,90	-2.210,00	-2.190,00
Procentbesparelse (reduceret omstillingsreserve)		-10,00	-15,90	-198,00	-178,00
Administrationsbesparelse (endnu ikke udmøntet)			-125,00	-250,00	-250,00
Tilpasning til 1 procent af BNP			-203,00	-748,00	-748,00
Udløb af laboratorieinvesteringer				-1.014,00	-1.014,00
Finanslovsaftale	0,00	-78,00	-297,00	-333,00	-389,00
Øvrige formål (fordeling ukendt)		-78,00	-285,00	-224,00	-146,00
Omstillingspulje til uddannelse			-99,00	-109,00	-243,00
Hertil kommer besparelse på Rumforskning mv. i 2011					
Besparelser i alt	-20,00	-88,00	-640,90	-2.543,00	-2.579,00